

Biblioteksplan för Vetlanda kommun 2025-2029

Dokumenttyp:	Policy
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2025-06-18 § 87)
Gäller för:	Biblioteken i Vetlanda kommun
Giltig från och med:	2025-01-01
Dokumentansvarig:	Bibliotekschef, Kultur- och fritidsförvaltningen

Syfte

Biblioteksplanen är ett policydokument som anger hur biblioteksverksamheten i Vetlanda kommun ska utvecklas under perioden och fastställs av kommunfullmäktige.

Bakgrund till biblioteksplanen

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner ha en biblioteksplan för sin verksamhet. Vetlanda har haft två tidigare biblioteksplaner, en för åren 2015-2019 och en för åren 2020-2024.

Den nationella biblioteksstrategin togs fram av Kungliga biblioteket på uppdrag av regeringen. Uppdraget gavs 2015 och syftade till att föreslå långsiktiga mål och strategier för hela det allmänna biblioteksväsendet, med utgångspunkt i bibliotekslagen. Strategin fastslog att biblioteken ska vara tillgängliga och relevanta för alla och biblioteken ska bidra till och följa samhällets utveckling, vilket inkluderar att stödja livslångt lärande, integration och hållbarhet.

Grunden i Vetlanda kommuns styrnings- och kvalitetsarbete är kommunfullmäktiges vision, riktningar, uppdrag och mål. Vetlanda kommuns vision är en kommun som är attraktiv, hållbar och nytänkande. Kommunen ska erbjuda ett rikt kulturliv och en levande landsbygd. Kommunen har som mål att vara ett socialt hållbart samhälle där olikheter välkomnas och medborgare inkluderas. Vetlanda kommun ska ge goda förutsättningar för ett livslångt lärande. Vetlanda kommun sammanfattar sin värdegrund med orden; glädje, mod, respekt och tillsammans.

Kommunfullmäktige har satt fyra mål för 2024-2027:

- 30 000 invånare 2035
- Service i toppklass
- Hållbart i alla led
- Nytänkande och livslångt lärande

Vetlandas biblioteksplan bygger på bibliotekslagen, skollagen, den nationella biblioteksstrategin och kommunfullmäktiges visioner och mål.

De förutsättningar vi verkar i

Vetlanda är en stor kommun till ytan. I hela kommunen bor 27 498 personer, varav ca hälften bor utanför huvudorten. 21 % av invånarna har utländsk bakgrund, 10 % av hushållen bedöms som trångbodda och 24 % av kommunens barn bedöms leva i ekonomisk utsatthet. Vi har områden i kommunen där 71 % av barnen bedöms leva i ekonomisk utsatthet, det är den högsta siffran i hela Jönköpings län för de regionala statistikområden som finns i länet. 13 % av invånarna är äldre än 75 år vilket är några andelar högre jämfört med länet.

Utbildningsnivån hos invånarna är lägre än genomsnittet i länet. 63 % av de elever som slutar gymnasiet är behöriga till högskolan, vilket är en betydligt lägre siffra jämfört med hela Jönköpings läns avgående gymnasieelever. (1)

Folkbibliotek

Folkbibliotekets uppdrag

Folkbiblioteket är en fri och neutral mötesplats där alla kostnadsfritt kan låna medier och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor. En väl fungerande biblioteksverksamhet är en viktig kugge i ett demokratiskt samhälle.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska:

- verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning (2 § bibliotekslagen)
- ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning (4 § bibliotekslagen)
- ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska (5 § bibliotekslagen)
- ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning (8 § bibliotekslagen)

Biblioteket spelar en viktig roll i en kommun, både för individens utveckling och för samhället i stort.

Läsning är avgörande för att utveckla människors språk och ordförråd. Studier har visat att det kan skilja upp till 55 000 ord mellan två 17-åringar beroende på hur mycket de har läst under sin uppväxt. Ett rikt ordförråd är en förutsättning för att klara utbildning på gymnasienivå och högre samt för att kunna delta fullt ut i det demokratiska samhället. (2)

Regelbunden läsning förbättrar hjärnans funktioner, inklusive minne och koncentration. Det har visat sig att läsning kan hjälpa till att behålla hjärnans styrka och snabbhet längre upp i åldern. (3)

Läsning kan också bidra till att utveckla empati och förståelse för andra människor och kulturer. Genom att läsa om olika livssituationer och perspektiv kan man få en djupare förståelse för världen omkring sig. (4)

Folkbibliotekets mål för perioden 2024-2027

- **Erbjuda ett brett kulturellt utbud till många och nå fler målgrupper**
Vetlanda bibliotek har de senaste åren utvecklat sin programverksamhet för både barn och vuxna och erbjuder ett brett utbud till många. Under perioden för nuvarande biblioteksplan vill vi nå fler ur de enligt bibliotekslagen prioriterade grupperna personer med funktionsnedsättning och personer med annat modersmål än svenska.
- **Förbättra och förenkla vår service till medborgarna**
Vi vill under perioden för nuvarande biblioteksplan utveckla våra former för dialog med kommunens invånare och utforma vår service så att det i ännu högre grad passar medborgarnas behov. Vi vill prova nya sätt att förbättra servicen till landsbygden.
- **Biblioteket ska vara en trygg plats för barn och unga att vara på**
När det är en trygg plats för barn och unga blir det även en trygg plats för alla. Vetlanda bibliotek har det senaste 1,5 året arbetat hårt för att skapa en tryggare miljö för våra besökare, genom att anamma ett gemensamt förhållningssätt för personalen och tydliggöra för våra besökare vilket klimat som ska råda inne i bibliotekets lokaler. Vår målsättning för innevarande period är att med en förbättrad fysisk miljö och genomtänkt möblering samt ett fortsatt relationsskapande och lågaffektivt bemötande skapa en ännu tryggare miljö.
- **Nå nya målgrupper genom flexibla lösningar**
Då vi står inför en period med omfattande renoveringar av huvudbibliotekets lokaler kommer vi att behöva tänka utanför boxen för att kunna upprätthålla vårt uppdrag enligt bibliotekslagen. Detta kan komma att kräva att vi arbetar utanför våra egna lokaler på ett nytt sätt.

Biblioteket vill utforska vilka möjligheter som finns till samarbete för de, enligt bibliotekslagen, prioriterade grupperna. Det gäller både inom den egna förvaltningen, med andra förvaltningar och andra kommuner.

När det är dags för nya mål 2028 kommer biblioteksplanen att uppdateras med de nya målen.

Folkbiblioteket har läsfrämjandeplaner som utvärderas och uppdateras inför varje nytt år.

- (1) [Microsoft Power BI](#)
- (2) [Så mycket påverkas barnets ordförråd av läsning](#)
- (3) [Läsning boostar hjärnan - Hedla](#)
- (4) [Avsnitt 27: Skönlitteraturens roll i etikundervisningen](#)

Skolbibliotek grundskolan

Skolbibliotekets uppdrag

Skolbiblioteket är en samlad och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier. Dessa resurser ska vara tillgängliga för lärare och elever och användas i undervisningen. Skolbiblioteket ska också främja elevernas läsande samt stärka deras medie- och informationskunnighet (Prop. 2023/24:164).

Som en del av det allmänna biblioteksväsendet ska skolbibliotek enligt bibliotekslagen bidra till det demokratiska samhällets utveckling, kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning (§2). De ska dessutom ge särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning (§4) samt de med annat modersmål än svenska (§8).

Enligt skollagen har elever i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola rätt till tillgång till skolbibliotek på den egna enheten (24 a §).

Läroplanen (Lgr22) betonar också skolbibliotekets roll i undervisningen. Där lyfts att verksamheten ska användas för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens (s. 20).

Folkbibliotek	Skolbibliotek
Finansieras av kultur- och fritidsnämnden. Tillgängligt för allmänheten på fritiden och bygger på frivillighet och intresse.	Finansieras av barn- och utbildningsnämnden. Tillgängligt under skoltid för elever och personal och är en del av undervisningen.
Beläget i centrum och öppet för alla.	Bedrivs inom skolorna och finns nära elever och personal.
Följer kommunens kulturpolitiska mål.	Styrt av skollagen, läroplaner och andra skolrelaterade förordningar.
Erbjuder likvärdig service till allmänheten och är ett komplement till skolbiblioteken.	Lagstadgad verksamhet inom skolan, anpassad efter elevernas och undervisningens behov.
Tillhandahåller medier utifrån allmänhetens behov och önskemål.	Tillhandahåller medier utifrån skolans pedagogiska behov.
Bibliotekspersonal arbetar med läsfrämjande och upplevelsebaserat lärande.	Skolbibliotekspersonal är en del av skolans pedagogiska personal och främjar lärande och läsutveckling i enlighet med läroplanen.
Tillgängligheten styrs utifrån allmänhetens behov.	Tillgängligt under skoldagar och utifrån skolans behov.

Skolbibliotekens nuvarande struktur

I den kommunala grundskolan har alla elever tillgång till ett skolbibliotek i sin egen skolas lokaler. Tre skolor har ett skolbibliotek som även fungerar som filialbibliotek, där Vetlanda bibliotek ansvarar för filialverksamheten.

Samtliga skolbibliotek har ett organiserat bestånd, och nio av dem har ett digitaliserat lånesystem och bibliotekskatalog. De tre filialbiblioteken använder folkbibliotekets biblioteksdatasystem, Bookit, medan övriga sex skolbibliotek med digitaliserat system använder Cicero.

Alla skolbibliotek är bemannade i olika omfattning beroende på elevantal. De båda åk 7–9-skolorna har daglig bemanning. Samtliga skolbibliotek har en tilldelad budget. Som komplement till skolbiblioteken för F–6 finns en bokpool med utvalda titlar i gruppuppsättning. För närvarande är bokpoolskassarna placerade i Mogårdskolans bibliotek.

Mål för skolbiblioteksverksamheten 2025–2029

- **Alla elever i kommunen har tillgång till bemannade skolbibliotek.**
 - **Rektor ansvarar för att:** skolbiblioteket är bemannat med personal med relevant kompetens samt att det har ändamålsenliga och tillgängliga lokaler och resurser för att erbjuda ett aktuellt och tillräckligt omfattande bestånd.
 - **Skolbibliotekarien ansvarar för att:** genom nyinköp och gallring hålla beståndet aktuellt och anpassat till undervisningens behov.
- **Skolbiblioteket är en del av den pedagogiska verksamheten och bidrar till ökad måluppfyllelse.**
 - **Rektor ansvarar för att:** skolbiblioteket används som en resurs i undervisningen och att dess roll följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet.
 - **Skolbibliotekarien ansvarar för att:** samverka med pedagoger och fungera som stöd i den pedagogiska verksamheten. Skolbibliotekarien genomför läsfrämjande insatser anpassade efter skolans behov och önskemål. För att uppnå detta ska skolbibliotekarien även delta i nätverk med andra skolbibliotekarier för kompetensutveckling och kunskapsutbyte samt samverka med folkbiblioteket.
- **Skolbiblioteket stödjer elevernas språkutveckling, stimulerar till läsning samt stärker deras medie- och informationskunnighet.**
 - **Skolbibliotekarien ansvarar för att:** stödja pedagoger och vara en resurs i undervisning som rör källkritik och informationssökning. Skolbibliotekarien ska också tillgängliggöra medier och digitala resurser för elever i behov av anpassningar och särskilt stöd samt tillhandahålla litteratur för elever med annat modersmål än svenska.

Skolbibliotek gymnasieskolan

Styrdokument

Enligt Läroplan för gymnasieskolan (kap 2.6) är det rektors ansvar att

”utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg”.

”skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.

Det är vidare skolans ansvar (Läroplan för gymnasieskolan kap 2.1) att varje elev som slutfört sina studier ”kan använda bibliotek och deras resurser”.

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801, Prioriterade grupper 4§, 5§) ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet

”ägnas särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning”.

”ägnas särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska”

Skolbibliotekets nuvarande struktur

På Njudungsgymnasiet finns ett väl fungerande skolbibliotek med ändamålsenliga lokaler. I biblioteket arbetar en bibliotekarie och en biblioteksassistent, motsvarande 1,6 tjänst. Biblioteket är öppet hela skoldagen och bemannat större delen av tiden. Beståndet är inlagt i folkbibliotekets biblioteksdatasystem och utlåningen är datoriserad. Biblioteket har ett årligt bokanslag och utöver det finns medel avsatta för tidningsprenumerationer och abonnemang på databaser. Biblioteket ansvarar även för läromedelshanteringen på skolan.

Mål

Gymnasiebiblioteket har som mål att vara en integrerad del av den pedagogiska verksamheten och en tydlig del av Njudungsgymnasiets pedagogiska vision.

Biblioteket skall samverka med lärarna och vara ett stöd för dem i den pedagogiska verksamheten. Vidare skall biblioteket stimulera till läsning, stödja elevernas språkutveckling och arbeta för att stärka lärares och elevers medie- och informationskompetens. Biblioteket skall erbjuda medier av varierande svårighetsgrad och på olika språk. Bibliotekets verksamhet skall vara en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.

Strategi

I bibliotekets lokala arbetsplan preciseras vilka metoder som används för att uppnå verksamhetsmålen.

Skolbibliotek kommunal vuxenutbildning

Styrdokument

Enligt läroplan för vuxenutbildningen (kap 2.1) är det skolans ansvar att varje elev som slutfört sina studier "kan använda bibliotek och deras resurser". Eleverna ska också kunna "söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje".

Skolbibliotekets nuvarande struktur

På Vetlanda lärcentrum finns ett bibliotek som är öppet hela skoldagen. Personal från Njudungsgymnasiets bibliotek bemannar biblioteket på Vetlanda lärcentrum en dag i veckan (20% av en heltidstjänst). Biblioteket har ett årligt anslag för inköp av litteratur. Biblioteket använder sig av samma biblioteksdatasystem som Vetlanda bibliotek. Utlåningen är datoriserad och det finns en självutlåningsstation i biblioteket.

Mål

Biblioteket på Vetlanda lärcentrum har som mål att vara en del av den pedagogiska verksamheten på skolan och erbjuda medier som är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Biblioteket skall stimulera till läsning, stödja elevernas språkutveckling och arbeta för att stärka lärares och elevers medie- och informationskompetens.

Strategi

Rektor ansvarar för att

- skolbiblioteket tilldelas ändamålsenliga lokaler och tillräckliga resurser för att kunna erbjuda ett ändamålsenligt och relevant bestånd
- skolbiblioteket bemannas i en sådan omfattning att det kan fungera som en del av den pedagogiska verksamheten, både vad gäller läsning och språkutveckling och medie- och informationskompetens
- skolbibliotekets verksamhet följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet

Skolbibliotekarien

- samverkar med pedagogerna och är en del av den pedagogiska verksamheten
- genomför olika typer av läsfrämjande insatser anpassade efter de behov och önskemål som finns på skolan
- är ett stöd för pedagogerna och en resurs i undervisning om källvärdering och informationssökning
- håller genom nyinköp och gallring beståndet aktuellt så att det motsvarar undervisningens behov
- gör årligen en sammanfattning av verksamheten och presenterar denna för skolledningen